

Taitotehtävä: Kiinan dynastiat

Tässä tehtävässä harjoiteltavat taidot:

- tiedon rakentaminen
- historiallinen ajattelu

Tutustu tietopakettiin Kiinan dynastioista ja vastaa kysymyksiin.

1. Valitse viisi tärkeää tapahtumaa Kiinan historiasta. Perustele valintasi.
2. Valitse kolme ilmiötä, joilla on ollut merkitystä myös muille kulttuureille. Perustele valintasi.
3. Tiivistä Kiinan historia tietopaketin pohjalta muutamaksi virkkeeksi.
4. Mikä heikensi Kiinaa Qing- eli mantšudynastian kaudella?
5. Miten eri tavoin kontaktit ulkopuolisten kanssa näkyivät Qing-dynastian Kiinassa?

Keisarikaudet ennen 1600-luvun mantsujen valtakautta

Qin-dynastia (221–207 eaa.)

- 300-luvulla Qinistä tuli tehokkaasti johdettu valtio (keskitetty hallintojärjestelmä).
- Väestö pidettiin kurissa ankarilla rangaistuksilla ja pakkotoimilla.
- Qin kasvoi itään ja pohjoiseen sekä etelään.
- 221 eaa. mennessä koko Kiina oli yhdistetty.
- Dynastia loi keisarivaltaisen perinteen.
- Kiinan nimi juontuu Qin-dynastian nimestä.
- Dynastian aikana rakennettiin valtakunnallinen tieverkosto.
- Mitat, painot, raha, kalenteri ja kirjoitusjärjestelmä yhdenmukaistettiin.
- Kulttuuria halveksittiin: muun muassa kirjoja poltettiin.
- Qin-dynastian hallitsema Kiina oli suurin valtakunta maailmassa siihen mennessä.
- Ankarat hallinto johti tyytymättömyyteen.

Han-dynastia (206 eaa.–220 jaa.)

- Dynastian perustaja talonpoikainen sotapäällikkö Liu Bang huudatti itsensä keisariksi 202 eaa.
- Dynastia jätti nimensä Kiinan pääväestölle, han-kansalle.
- Dynastiaa pidetään yhtenä Kiinan kultakausista.
- Kiinan alue laajeni lisää.

- Kaupan merkitys: kauppareitille Eurooppaan annettiin 1800-luvulla nimitys silkkitie.
- Kungfutselaisuus nousi johtavaksi aatteeksi ja valtion viralliseksi opiksi.
- Loppukaudella keisarin valta heikkeni ja maa feodalisoitui. Talonpoikien maita tilanherroille, talonpoikien verorasitus kasvoi, talonpoikaiskapinoita...
- 220 jaa. Kiina jakautui kolmeksi kuningaskunnaksi.

Hajaannuksen aika

- 200-luvun lopulla maa yhdistyi hetkeksi, mutta muuten hajaannus jatkui 500-luvun lopulle.
- Buddhalaisuus levisi ja taolaisuus vahvistui.

Tang-dynastia (618–907)

- Tang-dynastia on yksi kiinalaisen sivilisaation huippukausia.
- Valloittajadynastia, joka ulotti Kiinan rajat kauaksi Keski-Aasiaan.
- vilkkaat kauppayhteydet länteen (silkkitie)
- Tang-dynastia on ehkä Kiinan kansainvälinen kausi: monet ilmiöt ja muodot levisivät lännestä Kiinaan.
- Yhteiskunta oli aristokraattinen ja feodaalinen, mutta kehitystä kohti ”byrokraattista feodalismia” kuitenkin tapahtui.
- Talonpojilla oli asevelvollisuus.
- Maata siirtyi suuromistajille.
- Valtiontalouden perustaksi tuli maavero.
- Maa alkoi siirtyä yhä enemmän yksityisomaisuudeksi.

Song-dynastia (960–1279)

- Lyhyen hajaannusvaiheen jälkeen pohjoisen Song sai miltei koko Kiinan hallintaansa parissakymmenessä vuodessa.
- jatkuvaa alueiden puolustamista
- taloudellinen vauraus huolimatta raskaasta sotilasrasituksesta
- Maanviljely edistyi: kaupungit kasvoivat ja kaupunkielinkeinot kehittyivät.
- kaupungeista tuli hallintokeskusten lisäksi tuotantopaikkoja
- Rahatalous kehittyi nopeasti (paperiraha).
- Vanhat säätyerot poistuivat vähitellen, ja virkatutkinnot nousivat tärkeiksi.
- uuskungfutselaisuus oikeaoppisuudeksi

Yuan-dynastia (1279–1368)

- Pohjoisten paimentolaisten paine kasvoi yhä kovemmaksi, ja lopulta Kiina valloitettiin.
- mongolidynastia, joka kiinalaistui
- Dadu, nykyinen Beijing, pääkaupungiksi
- mongolit ylin kerros, ei-kiinalaiset seuraava kerros, kiinalaiset alimmissa kerroksissa
- Valtakunnan eri osat irrottautuivat itsenäisiksi valtioiksi, hallitsijahuoneella oli sisäisiä kiistoja.

- Etelä-Kiinassa esiintyi kapinoita 1340-luvulta alkaen, ja kapinat levisivät.

Ming-dynastia (1368–1644)

- Alkukausi oli vahvan valtion aikaa ja kiinalaisen sivilisaation kultakausi.
- Mongolien uhka ja hyökkäykset jatkuivat edelleen.
- Dynastia tyytyi hallitsemaan niin sanottua varsinaista Kiinaa (Kiinan muurin itä- ja eteläpuolella)
- Yhteiskunta vakiintui ja taloudellinen aktiivisuus lisääntyi.
- 1400-luvulla kaupallista ekspansiota meritse, purjehduksia tehtiin jopa Afrikkaan asti.
- Kiinan eristyneisyys lisääntyi.
- Talouden painopiste säilyi etelässä.
- Perheviljelmien osuus lisääntyi, mutta Etelä-Kiinan viljelijöiden enemmistö oli silti vuokratilajeljiä.
- Valtion tulot tulivat pääosin maaveroista.
- 1600-luvun alussa valtion kassa tyhjentyi muun muassa sotakustannuksiin.
- Keisarin yksinvalta kasvoi, ja pääministerin virka lakkautettiin.
- Virkamiehien asema heikkeni verrattuna hallitsijaan. Muuten sen asema vakiintui. Virkatutkinnoista tuli ainoa tie virkauralle.
- Niin sanottu sisähoivi (keisarin avustajat) sai suuren vaikutusvallan.
- Väestönkasvu oli voimakasta. Vuoden 1600 tienoilla maassa oli 150 miljoonaa asukasta. Väestön elättäminen vaikeutui uusista viljelykasveista huolimatta.
- seurauksena talonpoikaishätyt
- Myös ulkoinen uhka kasvoi: 1500-luvun lopulla tapahtui japanilaisten merirosvojen ja sotilaiden hyökkäyksiä.
- 1640-luvulla talonpoikaishätyt voimistuivat ja 1644 Peking vallattiin.

Qing- eli mantšudynastia (1644–1911)

- Mantšukansa käytti hyväkseen kapinallisten aiheuttamaa sekasortoa valtaamalla koko Kiinan.
- Mantšut ilmoittivat tulleen järjestyksentuoja.
- Mantšujen tukkamuoti käyttöön: hiusmuodissa otsatukka oli ajettu ja takana oli palmikkoon päättyvä tukkalaite.
- Kiinan maanomistuksesta katosivat viimeiset feodaaliset piirteet.
- Pohjoisia alueita rauhoitettiin ja laajennettiin.
- Qing-dynastia oli vahvan valtion aikaa.
- Hallinto perustui mantšujen ja kiinalaisten väliseen vallanjakoon, jossa pyrittiin kansanryhmien tasapainoon. Mantšuilla oli kuitenkin erikoisasema.
- Mantšut kiinalaistuivat muita valloittaja-dynastioita enemmän.
- Mantšut pyrkivät kunnioittamaan perinteitä saadakseen kiinalaisten hyväksynnän. Toisinajattelijoita valvottiin. Kulttuurin taaksepäin katsova luonne voimistui.
- Seurauksena oli muun muassa tieteellis-teknisen uudistumisen pysähtyminen. Kiina alkoi

jääda Euroopasta jälkeen tieteessä.

- 1800-luvun alussa Kiinalla oli ongelmia sisäinen väestöpaine ja länsivaltojen suunnalta tullut ulkoinen paine.
- Vuosien 1700–1850 aikana väestö kolminkertaistui 450 miljoonaan. Viljelymaa ei kuitenkaan lisääntynyt samassa suhteessa, eikä myöskään viljelykasveissa tai -tekniikassa ollut tapahtunut muutosta. Tyytymättömyys hallitusta ja hallitsijasukua kohtaan kasvoi.
- Toinen ongelma oli ulkoisen paineen kasvu länsivaltojen kiinnostuttua Kiinasta.
- Länsivaltojen sotilaallinen mahti oli kasvanut merenkulku- ja sotatekniikan myötä. Länsivallat halusivat avata Kiinan markkinat kaupalle ja saada diplomatian sääntöjen mukaisen kohtelun. Kiinalaiset kokivat eurooppalaiset ”punatukkaisina barbaareina”.
- Länsimaiden Kiinan-kaupalle oli kaksi estettä. Kauppa oli määrältään rajoitettua ja sitä käytiin vain Kantonissa. Kiinassa oli runsaasti eurooppalaisten haluamia tavaroita, mutta kiinalaisia eurooppalaisten tuotteet kiinnostivat hyvin vähän.
- Englantilaiset ryhtyivät tuomaan oopiumia Intiasta Kiinaan. Oopiumin vaikutukset kiinalaisiin olivat katastrofaaliset niin moraalisesti kuin taloudellisesti.
- Ensimmäisen oopiumisodan (1840–1842) tuloksena britit saivat Hongkongin siirtomaakseen sekä oikeuden käydä kauppaa muutamassa Kiinan satamassa (Nanjingin sopimus).
- Toinen oopiumisota (1858–1860) laajensi vapaiden kauppakaupunkien määrää ja avasi Kiinan suuret joet eurooppalaisille sekä salli lähetystyön ja oopiumin. Kiinan maksettavaksi tuli sotakorvauksia.
- Länsivallat saivat myös oikeuden määrätä Kiinan tullit alhaisiksi. Venäjä liitti valtaansa Kiinan pohjoisimpia alueita.
- Ulkomaiden vaikutus lisääntyi jatkuvasti.
- 1800-luvun lopulla ulkovalloille toimilupa-alueita: Kiinaan syntyi ulkomaalaisten hallitsemia paikkakuntia, joista kuuluisin oli Shanghai kansainvälisine alueineen.
- Rautateiden rakentaminen laajensi ulkomaiden vaikutusvaltaa Kiinan sisäosiin.
- Kiinaa ei kuitenkaan kyetty kokonaan tekemään siirtomaaksi tai jakamaan osiin (puolisiirtomaa).
- Kiinaa ravisuttivat 1800-luvun puolimaissa suuret kapinaliikkeet.
- Taiping-kapinalliset saivat haltuunsa suuria osia Keski-Kiinaa. Kapinallisten tavoite oli saada maan päälle Taivaallisen rauhan suuri valtakunta (Taiping tianguo). Kapinalla oli yhteiskuntaihanne, joka edellytti radikaaleja muutoksia, kuten maanjakoa, naisen aseman parantamista ja niin edelleen.
- Kapinoiden kukistaminen vähensi keskushallinnon valtaa, koska hallitus joutui antamaan lisävaltuuksia paikallisille virkamiehille ja mahtimiehille. Hajaantumiskehitys alkoi.
- Kiinan johtoon tuli miehiä, jotka halusivat vahvistaa maata perinteen pohjalta.
- Kiina kärsi tappion 1894–1895 Japania vastaan käydyssä sodassa.
- Japanille Taiwan ja oikeuksia Mantšuriassa
- Sotatappio aiheutti uudistusajatusten leviämisen Kiinan intellektuellien keskuudessa.
- Leskikeisarinna Cixi teki vallankaappauksen ja asetti keisarin kotiarestiin loppuiäkseen

- ”Oikeudenmukaisuuden ja yhtenäisyyden nyrkit” -salaseura, eli boksarit, surmasi muukalaisia ja kristittyjä. Länsimaat ja Japani lähettivät rankaisuretkikunnan vuonna 1900. Kiinan hallitus julisti sodan liittoutuneille, mutta suurin osa Kiinan maaherroista ei yhtynyt sotaan. Kiinan hallitus joutui kuitenkin maksamaan runsaat sotakorvaukset.
- Boksarikapina osoitti dynastian heikkouden.
- Erilaisia uudistuksia (armeija, koulutus ym.) aloitettiin, mutta liian myöhään.
- 1890-luvulta lähtien syntyi vallankumouksellisia liikkeitä, jotka vaativat dynastian kukistamista. Liikkeiden tavoitteina olivat tasavalta ja vallankumous.
- Tunnetuin vallankumouksellinen oli Sun Zhongsan (Sun Yat-sen kantonin kielellä).
- Vuodesta 1910 lähtien yleinen tyytymättömyys kasvoi, kapinoita.
- Kiinasta tuli tasavalta vuodenvaihteessa 1911–1912.

Opettajalle

1. Valitse viisi tärkeää tapahtumaa Kiinan historiasta. Perustele valintasi.

Mahdollisia valintoja esimerkiksi

- Qin-dynastian aika, Kiinan yhtenäistyminen valtioksi
- Tang-dynastia, kansainvälinen kulttuurin kukoistuskausi
- Ming-dynastia, Kiinan kulttuurin kultakausi, purjehduksia jopa Afrikkaan asti
- mantšuvallot 1644 > ulkomainen dynastia (joka kuitenkin omaksui kiinalaisen kulttuurin) Kiinassa satojen vuosien ajan
- keisarivallan päättyminen 1912
-

2. Valitse kolme ilmiötä, joilla on ollut merkitystä myös muille kulttuureille. Perustele valintasi.

Mahdollisia valintoja:

- silkkitien kautta kiinalaisia tuotteita ja keksintöjä on virrannut Eurooppaan
- kaupankäynnin ongelmat länsimaiden kanssa ja oopiumsodat
- erimielisyydet ja sodat Japanin kanssa

3. Tiivistä Kiinan historia tietopaketin pohjalta muutamaksi virkkeeksi.

Kiina oli aina 1900-luvun alkuun asti keisarikunta. Pohjoisen kansoja vastaan taistelu tai niiltä suojautuminen on määrittänyt Kiinan historiaa, ja ajoittain pohjoisen kansat ovat hallinneet Kiinaa. Kiinan kulttuuri ja tiede kukoistivat keskiajalla mutta taantuivat ja jähmettyivät uudella ajalla, jolloin Kiina kärsi myös väestönkasvusta.

4. Mikä heikensi Kiinaa Qing- eli mantšudynastian kaudella?

Kyvyttömyys uudistua, toisinajattelijoiden vainot, tiukka kontrolli ja ”taaksepäin katsominen”, väestönkasvu ja ruokapula, länsimaiden voimistuminen ja tunkeutuminen Kiinan alueelle.

5. Miten eri tavoin kontaktit ulkopuolisten kanssa näkyivät Qing-dynastian Kiinassa?

Länsimaiden yritys käydä kauppaa kiinalaisten kanssa, oopiumsodat, satamien ja toimilupa-alueiden avaaminen länsimaille (puolisiirtomaan asema), konfliktit voimistuvan Japanin kanssa, länsimaiden ja Japanin puuttuminen boksarikapinaan.